

N:o 26.

Af herr **Chr. Bülow**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran om utarbetande och framläggande af förslag i syfte af statens öfvertagande utaf städernas utgifter för rättsskipning, kronouppbörd och exekutionsväsen m. m.*

Med arméförslagens antagande vid urtima riksdagen 1892 måste skattefördelningen i Sverige undergå en så betydande förändring, att någon större sådan icke inträffat under innevarande århundrade.

Med denna förändring drabbas städerna alltför hårdt af beskattningen, om icke deras likställighet med landtkommunerna på andra områden än den nya beskattningens kan åstadkommas.

Hittills hafva städerna varit i det närmaste befriade från landtförsvarets bördor. Men därför hafva de i stället mera än landtkommunerna kunnat bära utgifter för fattigvård, helsovård o. s. v., och sjelfva hafva de fått vidkännas utgifter för rättsväsen, kronouppbörd och polisväsen m. m.

Sundhetsvården kostade städerna år 1880 1,128,666 kronor, landsbygden endast 474,772 kronor.

Fattigvårdsutgifterna i städerna uppgingo år 1882*) med en befolkning af 692,446 till mera än hälften af landsbygdens med en befolkning af 3,873,222. Orsaken till de större fattigvårdsbördorna i städerna är till stor del den beständiga inflyttningen af fattiga från landskommunerna till städerna.

*) Sifferuppgifterna äro till hufvudsaklig del hemtade ur 1883 års skattefördelningskomiténs utmärkta utredningar. Siffror för de senare åren visa ännu större olikheter vid jemförelser mellan stad och land; men då skattefördelningskomiténs siffror äro fullt ordnade, tillåter jag mig att i de flesta fall använda dem.

Elementar- och teknisk undervisning kostade städerna mer än en half million kronor.

Med min motion afser jag icke att städerna vid den nya skattefördelningen skola på något särskildt sätt gynnas af staten; endast att — när de nu förlora sin förut gynnade ställning och i beskattningsväg blifva likställda med landtkommunerna — de må befrias från de tryckande utgifter, hvilka de utöfver landtkommunernas få vidkännas.

Städernas rådhusrätter och magistrater fylla numera i väsentlig mån funktioner i statens tjänst, men aflönas af stadskommunerna. Så är ock förhållandet med tjänstemän för kronans uppbörd, exekutionsväsen, fångvård, polis, helsovård m. m., allt sådant som på landsbygden bekostas af statsmedel, till hvilka städerna i större mån än landtkommunerna bidraga.

Städerna hafva i öfvervägande grad fått betala de medel, hvilka anslås till landtmannanäringar. År 1879 t. ex. erhöll landsbygden af allmänna medel 11,1 procent, städerna deremot endast 2,1 procent.

1883 års skattefördelningskomité uttalade sig för att staten skulle i stad liksom på landet aflöna alla för rättsskipningen, polisväsendet, kronoupböörden m. m. anställda tjänstemän.

Komitén yttrar bland annat:

»Rådhusrätternas ställning blefve fullt klar; dess ledamöter blefve äfven till formen, hvad de redan länge faktiskt varit: *statens* embetsmän». — »En ombildning — fortsätter komitén — af vårt domstolsväsen har länge varit ett önskemål. Städernas rådstufvurätter och magistrater och de senares ännu delvis kommunala karakter hafva utgjort ett af de förnämsta hindren. Under förutsättning att komiténs förslag — — — varda antagna, låter sig domstolsreformen vida lättare genomföra. Hand i hand med den samma komme antagligen att gå besparingar så väl af arbetskrafter som ock ur rent ekonomisk synpunkt, hvarigenom således äfven åtminstone småningom en lindring i statens iklädda nya förbindelser kunde inträda.»

Professor Rydin, som var ledamot af skatteregleringskomitén, beräknade statens nya utgifter för den nya ordningen till ej mera än 200,000 kronor. Han framhöll nemligen att betydliga förenklingar och besparingar kunde göras.

Redan långt tillbaka i tiden hafva stadskommunerna varit hårdt tryckta med dryga aflöningar till embetsmän. Så berättas att Göteborg en gång hade tre presidenter, hvilka hvardera hade högre lön än »en hög herre af rikets råd.»

Det torde här böra visas, huru det i städerna med en orimlig rösträtt herskande partiet tillåtit sig, ännu mera i senare tider, uppsätta ett allt för stort antal embets- och tjänstemän och så rundligt aflöna dessa, att ett mot-

svarande förhållande knappast på något område är till finnandes inom de af staten aflönade embetsmannacorpserna.

Malmö stad betalar för rättsskipningen och kronouppbörden till:

borgmästaren.....	kronor	11,202: —
4 rådmän tillsammans	»	33,410: —
en extra rådmän	»	823: —
magistratssekreteraren	»	6,800: —
4 notarier i rådhusrätten tillsammans	»	20,889: —
polismästaren	»	6,349: —
polisnotarien	»	2,837: —
stadsfiskalen	»	5,550: —
exekutionsnotarien	»	2,994: —
stadsfogden.....	»	4,500: —
4 underfogdar tillsammans	»	8,600: —
auktionskommissarien.....	»	3,430: —
auktionsnotarien.....	»	2,781: —
auktionsutroparen	»	1,048: —
kronouppbördskamreraren och mantalsskrifningsförrättaren	»	8,400: —

Summa kronor 119,613: —

Jag tror mig veta, att denna summa sedan år 1883 blifvit icke obetydligt ökad. Under tiden hafva ock pensioner i någon mån utdelats.

Medan Malmö med en befolkning af 46,283 personer hade 119,613 kronor i utgifter för rättsskipning och kronouppbörd, hade staten för samma ändamål i domsagan utanför Malmö, Oxie och Skytts, med en befolkning af 37,522 personer, en jmförelsevis obetydlig utgift.

Lunds stad betalar för rättsskipningen och kronouppbörden till:

borgmästaren	kronor	10,227: —
stadsnotarien.....	»	11,484: —
3 rådmän tillsammans	»	16,066: —
stadsfiskalen*)	»	2,259: —
stadsfogden.....	»	2,225: —
(lönen ökad efter 5 år med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor).		
kronouppbördskassören	»	4,561: —

Summa kronor 46,822: —

*) Stadsfiskalen i Lund har senare äfven blifvit poliskommissarie och åtnjuter i denna egenskap 2,500 kronor.

Denna summa har sedan år 1882 blifvit ökad och kommer att än mera ökas, när en af Kongl. Maj:t faststæld ny lönestat kommer att tillämpas.

Medan Lund nämnda år med en befolkning af 14,759 personer hade 46,822 kronor i utgifter för rättsskipning och kronouppbörd, hade staten för samma ändamål i domsagan utanför Lund, Torna och Bara härads, med en befolkning af 41,341 personer, en betydligt mindre utgift.

Inom alla förhållanden i detta hänseende rörande stad och land kan visserligen icke en jämförelse blifva möjlig, men olikheterna äro dock så stora, att de obestriddigen böra af regering och Riksdag allvarligt uppmärksammas.

(Ar 1890 afdömdes vid Lunds rådhusrätt 179 tvistemål, 258 brottmål; ansökningar och anmälningar voro 2,341. — Vid Torna och Bara häradsrätt afdömdes samma år 75 tvistemål, 146 brottmål; ansökningar och anmälningar voro 1,422).

Malmö stad med 46,283 personer hade 13 rättsskipande i rådhusrätten; domsagan utanför staden, Skytts och Oxie, med 37,522 personer, hade endast en rättsskipande.

Lunds stad, med 14,759 personer, hade 5 rättsskipande i rådhusrätten; domsagan utanför staden, Torna och Bara, med en folkmängd af 41,341, hade blott en rättsskipande.

Alltså *en* rättsskipande person för 41,341 personer på landet, *fem* dito för 14,579 personer i stad!

Utgifterna för rättsväsendet drabba städernas befolkning mycket olika. Dessa utgifter uppgå t. ex. i Stockholm, der man för rättsskipningen och kronouppbördens årligen utbetalar 436,712 kronor, till 1 krona 43 öre pr person af folkmängden, i Göteborg, der man betalar för samma 154,220 kronor, till 1 krona 97 öre pr person, i Lund till 1 krona 65 öre pr person, i Skanör och Falsterbo till 2 kronor 26 öre pr person, i Kongsbacka till icke mindre än 4 kronor 85 öre pr person, i Säter till 4 kronor 86 öre pr person af folkmängden.

Skattefördelningskomitén framhåller, att »ett verkligt slöseri» råder i städernas aflöningsförhållanden, och påvisar, att »betydande besparingar tvifvelsutan kunna ernås» vid en af staten genomförd omgestaltning af städernas nuvarande judiciella och öfriga för statsförvaltningens syften verkande myndigheter, i det samma aflöningsgrundsatser, hvilka nu gälla för landsbygden, skulle fastställas för städerna.

Med den nya skattefördelningen, som fjorårets urtima Riksdag beslutat, blir det nödvändigt att tillse, det befolkningen i städerna ej får bära betydligt större skattebördor än landets öfriga befolkning och att man således ej

mera påtvingingar städerna en flerdubbel beskattning mot landsbygdens för rättsskipning och kronouppbörd m. m., m. m.

År 1888 uppgingo landskommunernas skulder till 16,259,873 kronor, städernas till 128,062,115 kronor. Denna städernas skuldsättning är för stadsbefolkningen redan alltför tryckande och hotar likväl att förvärras.

Det påstods förr, att staten, med beviljandet af tolag till stapelstäderna, på detta sätt aflönade städernas embetsmän på det juridiska och administrativa området. Men endast ett ringa antal städer erhålla tolagsmedel.

(Frågan om tolagens aflösning i några städer torde icke böra sammanföras med de nya skattefördelningsfrågorna. Frågan om tolagen är en mera enskild fråga mellan dessa städer och staten).

Med förenkling i städerna på det juridiska och administrativa området vore det lättare att genomföra en förenkling i vårt lands rättegångsväsen.

Nya stora samhällen uppstå hastigt i våra dagar vid åtskilliga jernvägsstationer och öfverstiga i befolkningssiffror de flesta af våra många mindre städer. Dessa nya samhällen hafva inga utgifter för rättsskipning och kronouppbörd m. m. Jemförda med dessa nya samhällen kunna städerna visserligen stoltsera med en egen rättsskipning, medan de sakna hvarje skytt af rättvisa i den beskattning, som skulle vara lika för stad och land.

På grund af det anförda får jag härmed hemställa, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla,

att Kongl. Maj:t, med den nya skattefördelningen i landet, ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i städernas judiciella och administrativa förhållanden, att full likställighet mellan stad och land må ernås, så att staten äfven för städerna må bestrida utgifterna för rättsskipningen, kronouppbörden, exekutionsväsendet, inqvarteringen, fångvården, polisväsendet (beträffande de öfvervakande och ledande personerna) samt helsovården.

Stockholm den 25 januari 1893.

Christian Bülow.